

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U004153

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 24-11-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гречешнюк Ольга Олегівна

2. Olha O. Hrecheshnyuk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5092-0097

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 05-12-2025

Спеціальність за освітою: Мова і література

Місце роботи здобувача: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 11206

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 17.01.11, 17.01.09.03, 17.07.41

Тема дисертації:

1. Німецький «роман поколінь» кінця XX – початку XXI століття.
2. The German „Generational Novel” of the Late 20th – Early 21st Centuries.

Реферат:

1. Дисертаційна робота є першим комплексним дослідженням поезики німецькомовного «роману поколінь» кінця XX – початку XXI століття в українському літературознавстві. Актуальність дослідження зумовлена посиленням уваги в сучасному гуманітарному дискурсі до проблеми переосмислення трагічного минулого Європи XX століття. У культурі загалом простежується тенденція апеляції до власного минулого, родинних і колективних наративів як до ресурсу конструювання ідентичності та маркування належності до певного культурно-історичного простору. Особливо виразно ця тенденція проявляється у німецькому контексті, де осмислення історичної провини, відповідальності та пам'яті про націонал-соціалістичне минуле стало центральним елементом формування національної ідентичності після 1945 року. У процесі дослідження встановлено, що для осмислення теми сімейної та національної історії письменники звертаються до жанрового різновиду генераційного роману. У подальшому викладі терміни генераційний роман, поколіннєвий роман і роман поколінь уживатимуться як синонімічні на позначення цього жанрового типу. У центрі таких творів – представники різних поколінь однієї родини, кожен з яких має власне бачення

минулого. Проте всі вони об'єднані спільною метою – пошуком ідентичності, а також виявленням витісненого, забутого або навмисно замовчуваного досвіду. У дисертації було систематизовано наукові підходи до вивчення витоків і специфіки розвитку німецького роману поколінь (Ф. Айглер, А. Айхенберг, М. Нойшефер) із залученням напрацювань у сфері жанрології, зокрема теорії жанрових модифікацій (А. Фаулер, Л. Копистянська, Т. Бовсунівська). Для ґрунтового аналізу поетикальних особливостей роману поколінь було використано також праці філософів (М. Альбвакс, Р. Барт, П. Нора) та культурологів (Я. Ассман, А. Ассман, А. Ерль). Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше здійснено комплексний жанровий аналіз німецькомовного роману поколінь кінця ХХ – початку ХХІ століття та окреслено його ключові ознаки. У роботі вперше системно виявлено закономірності формування та окреслено етапи становлення генераційного роману як жанрової модифікації сімейного нарративу, що відображає еволюцію способів осмислення історичного досвіду в німецькомовній літературі кінця ХХ – початку ХХІ століття. Уточнено та поглиблено жанрово-стильові характеристики цього жанрового різновиду, зокрема виокремлено його ключові тематичні домінанти – осмислення історичної та поколінневої травми, проблем війни, тоталітаризму, колективної та родинної пам'яті, трансформації історичних епох, що зумовлює динаміку ідентичнісного пошуку. Також деталізовано структурно-композиційні параметри жанрової моделі, серед яких – багатоплановість і поліфонічність нарративу, ретроспективна модель оповіді, а також інтермедіальне включення архівних і документальних елементів, що забезпечує автентичність і підсилює ефект історичної достовірності. Уперше в українському літературознавстві проведено дослідження німецькомовних романів «На прикладі мого брата» Уве Тімма (Uwe Timm «Am Beispiel meines Bruders», 2003), «У нас все добре» Арно Гайгера (Arno Geiger «Es geht uns gut», 2005), «Небесні тіла» Тані Дюкерс (Tanja Dückers «Himmelskörper», 2003), «Ми такі» Гіли Люстігер (Gila Lustiger «So sind wir», 2005), а також «Листи Павла» Моніки Марон (Monika Maron «Pawels Briefe», 1999). Ці твори досі не мають українських перекладів і не зазнавали наукового осмислення в українському контексті. Їхня поява в українському академічному дискурсі розширює горизонти вивчення німецькомовної літератури пам'яті, відкриваючи можливості для подальших компаративних, культурологічних і перекладознавчих студій. У дисертації обґрунтовано, що сучасний німецькомовний роман поколінь становить окрему жанрову модель, у межах якої через життєписи щонайменше трьох поколінь однієї родини наративізується траєкторія національної травматичної історії. Проведений аналіз дав змогу визначити, що німецький «роман поколінь» є жанровою модифікацією сімейного роману, яка сформувалася під впливом історико-культурних трансформацій у повоєнній Німеччині. Цей жанровий різновид зосереджений на проблемі пам'яті, історичної відповідальності та переосмислення національного минулого. Визначальною особливістю генераційного роману є спроба осмислити досвід кількох поколінь, які опинилися в різних соціально-політичних умовах, але пов'язані спільною історичною пам'яттю.

2. This dissertation is the first comprehensive study of the German-language “generational novel” poetics of the Late 20th and Early 21st centuries in Ukrainian literary studies. The study’s relevance stems from the growing interest in rethinking Europe’s tragic 20th-century history. Contemporary culture increasingly turns to the past – familial and collective narratives – as a resource for constructing identity and defining belonging to a specific cultural-historical space. This issue is especially relevant in German society, where questions of cultural memory, responsibility, and the covering up of past crimes are at the center of academic and artistic discourse, marked by debates around Erinnerungskultur (culture of memory) and Vergangenheitsbewältigung (coming to terms with the past). The dissertation systematises scientific approaches to the origins and development of the German generational novel (F. Eigler, A. Eichenberg, M. Neuschaefer, M. Galli, S. Kostadji, E. Agazzi), drawing on genre theory, particularly theories of genre modification (A. Fowler, T. Biby, L. Kopystianska, T. Bovsunivska). For detailed poetics-based analysis, the research also draws on the works of philosophers (K. Jaspers, M. Halbwachs, R. Barthes, P. Nora) and cultural theorists (J. Assmann, A. Assmann, H. Arendt, A. Erll). The scientific novelty of the research lies in its first-ever comprehensive genre analysis of the German-language generational novel of the late 20th and early 21st centuries and in identifying its key features. The study systematically identifies the patterns of formation and the stages of development of the generational novel as a genre modification of the family narrative, which

reflects the evolution of ways of comprehending historical experience in German-language literature of the given period. The genre and stylistic characteristics of this variety have been clarified and deepened, particularly through the identification of its core thematic dominants – the reflection on historical and generational trauma, the problems of war, totalitarianism, collective and family memory, and the transformation of historical epochs, which determines the dynamics of identity formation. The structural and compositional parameters of the genre model have also been detailed, including the multilayered and polyphonic nature of the narrative, the retrospective model of storytelling, as well as the intermedial incorporation of archival and documentary elements (diaries, letters, photographs, official testimonies), which ensures authenticity and enhances the effect of historical veracity. For the first time in Ukrainian literary studies, a systematic research of the following German-language novels has been undertaken: Uwe Timm's "Am Beispiel meines Bruders"(2003), Arno Geiger's "Es geht uns gut"(2005), Tanja Dückers' "Himmelskörper" (2003), Gila Lustiger's "So sind wir" (2005), and Monika Maron's "Pawels Briefe"(1999) – none have yet been translated into Ukrainian. These texts are now introduced into the Ukrainian academic discourse. Analyzing these original works allowed to identify the key features that form the generational novel's content, narrative organisation, and compositional structure. The dissertation argues that the contemporary German-language generational novel constitutes a distinct genre model. Within this model, the national traumatic historical trajectory is narrated through the life stories of at least three generations of a single family. By focusing on the family as a locus of memory, authors raise issues of collective guilt and responsibility and the mechanisms of remembering and processing traumatic pasts. Therefore, the generational novel functions as a literary form of cultural memory and a tool for working with historical heritage, which ensures its preservation and reinterpretation in modern culture.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

1. Гречешнюк О. О. Генераційний роман у новітній німецькомовній літературі. Султанівські читання. 2018. № 7. С. 157–166.
2. Гречешнюк О. О. Роман Уве Тімма «На прикладі мого брата» як генераційний роман. Сучасні літературознавчі студії. 2018. № 15. С. 63–69.
3. Гречешнюк О. О. Роль письменницьких поколінь у генераційному романі (на прикладі романів М. Марон «Листи Павла» та Т. Дюкерс «Небесні тіла»). Питання літературознавства. 2019. № 99. С. 91– 110.
4. Гречешнюк О. О. Генераційний роман як жанрова модифікація сімейного роману. Іноземна філологія. 2019. № 132. С. 135– 150.
5. Гречешнюк О. О. Формальні чинники німецького роману поколінь кін. ХХ ст. поч. ХХІ ст. Питання літературознавства. 2020. № 102. С. 88– 111.
6. Гречешнюк О. О. Культурно-історичний контекст подолання травматичного минулого (на прикладі новітнього німецькомовного роману поколінь). Питання літературознавства. № 108, 2023. С. 49– 68.
7. Варецька С. О., Гречешнюк О. О. Голоси пам'яті жінок-авторок: наратив травматичного минулого в літературі на зламі ХХ–ХХІ століть. Питання літературознавства. № 110, 2024. С. 101–119.
8. Гречешнюк О. О. Дискурс пам'яті в літературі на прикладі роману Арно Ґайгера «У нас усе добре». Revitalizace hodnot: umeni a literature IV, ed. by Josef Dohnal. 2019. P. 63–76.

- 9. Hrecheshnyuk O. Theoretische Grundlagen der Erforschung von Geneationenroman. Inter-/Trans-/Unidisciplinary Methods-TechniquesStructures. PETER LANG GmbH Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2021, S. 215–225.
- 10. Гречешнюк О. О. Рецептивна мотивація тексту (на прикладі романів М. Марон «Листи Павла» та Т. Дюкерс «Небесні тіла»: (ІНТЕРВАЛИ: 1918 – 1968 – 2018 (література / літературознавство): матеріали XV Міжнародної літературознавчої конференції, 18-19 жовтня 2018 року, Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2018 – С. 55-57.
- 11. Гречешнюк О. О. Розвиток генераційного роману в німецькомовному літературному просторі ХХ–ХХІ ст.: матеріали XI Міжнародних Чичерінських читань «Світова література в літературознавчому дискурсі ХХІ ст.», 3-4 жовтня 2019 року, Львів: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2019 – С. 31.
- 12. Гречешнюк О. О. Формальні чинники німецького роману поколінь кін. ХХ ст. поч. ХХІ ст.: Тези наукової конференції професорсько-викладацького складу факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка за 2019 р., 14 лютого 2020 року / Відп. ред. Глущенко Л. М. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020 – С. 55–56.
- 13. Гречешнюк О. О. Змістові чинники німецькомовного роману поколінь кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст.: Тези звітної наукової конференції 17 професорсько-викладацького складу факультету іноземних мов за 2020 рік (04–05 лютого 2021 р.) на пошану доктора філологічних наук, академіка Романа Семеновича Помірка. Львів : ПАІС, 2021. – С. 45–46.
- 14. Гречешнюк О. О. Художнє осмислення травматичного минулого у німецькому романі поколінь кінця ХХ – початку ХІХ століть: Тези звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу факультету іноземних мов за 2021 рік (3–4 лютого 2022 р.). Львів : ПАІС, 2022 – С. 54–55.
- 15. Гречешнюк О. О. Роль фотографії в німецькомовному генераційному романі кінця ХХ – початку ХХІ ст.: Тези звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу факультету іноземних мов за 2022 рік з нагоди 125-ліття кафедри французької філології, 2-3 лютого 2023 року, Львів : ПАІС, 2023 – С. 45–46.
- 16. Гречешнюк О. О. Література як інструмент подолання травм минулого: український контекст: Тези звітної наукової конференції професорсько-викладацького складу факультету іноземних мов за 2024 рік на пошану завідувача кафедри англійської філології Зеленського П. Г., 7 лютого 2025 року, Львів: Львів. нац. ун-т ім. І.Франка, 2025 – С. 79–80.
- 17. Гречешнюк О. О. Література як медіум пам'яті: осмислення історичних травм у посттоталітарному суспільстві: Матеріали III Міжнародної молодіжної конференції «Платон мені друг, але істина дорожча»: між вірністю пам'яті та пошуком істини, 3-4 березня 2025 року, Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2025 – С. 123–125.

Наукова (науково-технічна) продукція: аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: вдосконалення і поглиблення матеріалів навчальних курсів (зокрема із зарубіжної літератури), що викладаються у закладах вищої та середньої освіти

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: № 0123U102610

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Варецька Софія Олександрівна

2. Sofiya O. Varetska

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.01.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1304-323X

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 59408486600; Web of Science Researcher ID: LSR-6148-2024;
https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=sdn_pScAAAAJ

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мочернюк Наталія Дмитрівна

2. Nataliia D. Mocherniuk

Кваліфікація: д. філол. н., доц., 10.01.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2737-8690

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 58306540900; Web of Science Researcher ID: LSL-6611-2024;
<https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=IHArGekAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 03534498

Місцезнаходження: вул. Козельницька, Львів, 79026, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тичініна Альона Романівна

2. Alyona R. Tychinina

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.01.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7798-0930

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 58486066800; Web of Science Researcher ID: OIF-5274-2025;
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=OntIviQAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Код за ЄДРПОУ: 02071240

Місцезнаходження: вул. Коцюбинського, Чернівці, 58012, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бандровська Ольга Трохимівна

2. Olha T. Bandrovska

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0027-2802

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57194154156; Web of Science Researcher ID: JNE-0291-2023;
<https://scholar.google.com/citations?user=6HfEv0gAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Маценка Світлана Павлівна

2. Svitlana P. Macenka

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1373-2887

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57227744000; Web of Science Researcher ID: AAN-3050-2021;
<https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=cNeXBIGAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. **Заключні відомості**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Мацевко-Бекерська Лідія Василівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Мацевко-Бекерська Лідія Василівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Жак Ольга Володимирівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна